

OSLO TINGRETT

KJENNELSE

Avsagt: 27.12.2022
Sak nr.: 22-187992TVI-TOSL/09
Dommer: Tingrettsdommer Atle Torvund
Saken gjelder: Tvisteloven - tvl, 17.06.2005 nr. 90

Foreningen Våre Rovdyr
Stiftelsen Wwf Verdens Naturfond
Noah For Dyrs Rettigheter

Advokat Berit Svensli Solseth
Advokat Berit Svensli Solseth
Advokat Berit Svensli Solseth

mot

Staten ved Klima- og miljødepartementet

KJENNELSE

Foreningen Våre Rovdyr, Stiftelsen Wwf Verdens Naturfond, Noah For Dyrs Rettigheter har begjært midlertidig forføyning overfor Klima- og miljødepartementet med følgende påstand:

1. Staten v/Klima- og miljødepartementet forbys å iverksette vedtak 20. desember 2022 om felling av ulver på norsk side i revirene Juvberget, Kockohonka og Ulvåa inntil rettskraftig avgjørelse om vedtakets gyldighet foreligger.
2. NOAH – for dyrs rettigheter, Stiftelsen WWF Verdens naturfond og Foreningen Våre Rovdyr tilkjennes sakskostnader.

Saksøkernes anførsler er i korthet og i det vesentlige følgende:

Det er anført at hovedkrav etter tvisteloven § 34-2 er sannsynliggjort. I begjæringen er anført at vedtaket er ugyldig med henvisning blant annet og hovedsakelig til at vedtaket er fattet på samme rettslige grunnlag som vedtak 31.12.2019 («Letjenna-vedtaket») og med samme forståelse av det rettslige utgangspunktet. Det er anført at Letjenna-vedtaket hadde en svært lik begrunnelse som årets vedtak. Den rettsanvendelse som vedtaket 20.12.2022 («2023-vedtaket») bygger på er av både ting- og lagmannsrett underkjent når det gjelder Letjenna-vedtaket. Saksøkerne anfører at inntil Høyesterett gir en endelig avklaring, etablerer Borgarting lagmannsretts dom i seg selv sannsynlighetsovervekt for at 2023-vedtaket er ugyldig.

Det er vist til at naturmangfoldloven oppstiller vilkår for felling av ulv, og herunder vist til § 18 første ledd bokstav c om uttak som skal «ivareta allmenne helse- og sikkerhetshensyn eller andre offentlige interesser av vesentlig betydning».

Det er anført at vedtaket er beheftet med feil ved både rettsanvendelsen, vurdering av faktum og saksbehandlingen. Vedtaket er anført å være ugyldig som følge av feil i statens vurdering av (i) vilkåret om offentlige interesser av vesentlig betydning, jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav c, og (ii) vilkåret om andre tilfredsstillende løsninger, jf. annet ledd.

Begjæringen fokuserer i første rekke på at vedtaket er ugyldig på bakgrunn av feil i statens rettslige utgangspunkt og subsumsjon under naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav c. Det vises til at dette er den samme feilen som påstås å hefte ved Letjenna-vedtaket.

Det er vist til HR-2021-662-A og anført at når prinsippet om geografisk differensiert forvaltning i seg selv kan praktiseres slik at nær all ulv utenfor ulvesonen skytes, må ulv innenfor ulvesonen underlegges en forsterket beskyttelse for at naturmangfoldloven og Bernkonvensjonen ikke skal brytes eller undergraves.

Det er anført at det foreligger sikringsgrunn etter tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav b, og vist til at ulvene uten en forføyning ventes skutt i løpet av de første dagene i januar 2023, idet jakten vil starte 1. januar og erfaringsmessig er effektiv. Det er anført at ved felling utsettes naturmangfoldet og en fredet og kritisk truet dyreart for vesentlig skade eller ulempe. Saksøkerne gjør gjeldende at gjennomføringen av et ugyldig vedtak vil medføre en uopprettelig skade på den kritisk truede ulvebestanden i Norge. Skaden kan ikke reverseres eller repareres. Staten kan derimot fatte nye fellingsvedtak.

Det er videre blant annet vist til at den skandinaviske ulvebestanden er en av verdens mest innavlede bestander, truet av en betydelig grad av ulovlig felling og at fordi den norske ulvebestanden er så liten og den genetiske tilstanden så dårlig, er den svært sårbar når det gjelder effekten av (lovlig og ulovlig) felling og andre negative påvirkningsfaktorer.

Det anføres videre at forføyning er et proporsjonalt virkemiddel for å hindre umiddelbar og nærstående fare for irreversible og uopprettelige skader på den kritisk truede ulvebestanden i Norge og at det er fare ved opphold grunnet at jakten er nær forestående. Staten har ikke påvist noen merbelastninger ved de aktuelle revirene. Staten kan – uavhengig av den midlertidige forføyningen – til enhver tid vedta felling av ulv dersom det er fare for skade på dyr eller mennesker, jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b.

Det bes om umiddelbar forføyning på grunn av fare ved opphold.

Rettsens vurdering

For at en begjæring om midlertidig forføyning skal kunne tas til følge, må saksøkeren som utgangspunkt sannsynliggjøre så vel krav som sikringsgrunn, jf. tvisteloven § 34-2.

Saken gjelder vedtak om å felle ulvene som oppholder seg på norsk side av riksgrensen i grenserevirene Ulvåa, Juvberget og Kockohonka, med en samlet kvote som i utgangspunktet er på inntil 21 ulv, men med adgang for statsforvalteren til å endre kvoten, dersom det viser seg å være flere eller færre dyr i revirene. Utgangspunktet i vedtaket er at alle dyrene tilhørende disse revirene skal avlives.

Følgende fremgår av departementets vedtak 20.12.2022 som kjent status i de tre grenserevirene pr 12.12.2022:

«Juvbergetreviret

Status for vinteren 2021/2022: Valper ble påvist av forskningsprosjektet Skandulv i mai 2021, men ingen årvalper ble registrert i overvåkingsperioden. Det ble påvist 3-4 dyr i reviret. Innavlskoeffisienten (til evt. valper etter lederdyrene) er 0,256, noe som er litt over

snittet som ligger på 0,24. Foreløpig status for vinteren 2022/2023: Det er gjennom feltarbeid i forskningsprosjektet Skandulv påvist yngling i reviret i 2022. Det er registrert som et grenserevir med tilhold i Innlandet fylke i Norge og Värmlands län i Sverige. Foreløpig antall ulv registrert i reviret per 12. desember 2022 var 6-7 dyr.

Kockohonkareviret

Status for vinteren 2021/2022: Det var yngling i reviret i 2021. Det ble påvist totalt 8 dyr i reviret. Kochohonka har en relativt lav innavlskoeffisient ved ev. valper, på 0,147 sett mot snittet som er 0,24. Foreløpig status for vinteren 2022/2023: Familiegruppe med yngling registrert i 2022. Det er registrert som et grenserevir med tilhold i Innlandet fylke i Norge og Värmlands län i Sverige. Foreløpig antall ulv registrert i reviret per 12. desember 2022 var 4-7 dyr.

Ulvåareviret

Status for vinteren 2021/2022: Det var yngling i reviret i 2021. Det ble påvist 11 individer i reviret. Innavlskoeffisient er 0,213, som er noe under snittet på 0,24. Foreløpig status vinteren 2022/2023: Det er GPS-merket individ(er) i reviret i regi av et forskningsprosjekt, og det er gjennom feltarbeid i dette prosjektet påvist yngling i reviret i 2022. Det er registrert som et grenserevir med tilhold i Innlandet fylke i Norge og Värmlands län i Sverige. Foreløpig antall ulv registrert i reviret var per 12. desember 6-7 dyr.»

Det fremgår av departementets vedtak at det ikke foreligger tilstrekkelig skadepotensiale til at felling kan skje etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b, som tillater felling for å avverge skade på blant annet husdyr, tamrein eller annen eiendom.

Etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav c kan «uttak» tillates «for å ivareta allmenne helse- og sikkerhetshensyn eller andre offentlige interesser av vesentlig betydning». Bokstav c er grunnlaget for fellingsvedtaket.

I begrunnelsen for fellingsvedtaket 20.12.2022 fremstår det som departementet har kategorisert som «distriktpolitiske hensyn» som tillagt «noe vekt» og det som er kategorisert som «samlet vurdering av hensynet til konfliktdemping og tillit til forvaltningen» som å utgjøre «tungtveiende offentlige interesser» som avgjørende har talt for fellingsvedtaket. Det fremgår at forholdet til bestandsmålet ikke har talt avgjørende mot vedtaket.

Under «distriktpolitiske hensyn» er hensynet til beitenæring, til jaktutøvelse og til lokalbefolkningens trygghet og psykososiale forhold trukket frem, uten at noen konkret skade fra de aktuelle ulverevir er trukket frem:

Begrunnelsen for at hensynet til beitenæring tillegges «noe vekt», fremstår å være «ulempene knyttet til omstilling» grunnet eksistensen av ulv og «frykt for skader på beitedyr osv.» som «inngår i den samlede belastningen lokalsamfunnene opplever». For jaktutøvelse vurderer departementet at «negative effekter på jaktutøvelse ... er begrenset,

og at ulemper til en viss grad kan forebygges gjennom tilpasninger». Begrunnelsen for å tillegge hensynet til jaktutøvelse «noe vekt» fremstår å være at tilpasninger «i jaktutøvelse, endringer i tradisjonelle jaktformer og redusert avkastning fra jakt kan bidra til å bygge opp under konflikter knyttet til ulveforvaltningen. Dette gjelder særlig når det har vært tilstedeværelse av ulv i et område over en lengre periode og revirene ligger tett». For lokalbefolkningens trygghet og psykososiale hensyn fastlegger departementet at departementet «kan ikke se at det er påvist at ulvene i de norske delene av grenserevirene Ulvåa, Juvberget og Kockohonka har utvist unormal eller nærgående adferd». Det avgjørende for å tillegge psykososiale hensyn «noe vekt» fremstår være at «konflikter knyttet til det å bo i eller i nærheten av ulverevir til en viss grad kan skyldes psykososiale forhold, og at dette er en del av de samlede ulempene lokalbefolkning innenfor ulvesonen opplever.»

Under «samlet vurdering og hensynet til konfliktdemping og tillit til forvaltningen» fremstår følgende som avgjørende for departementets vedtak:

«Departementet legger til grunn at de tre grenserevirene ligger i områder der det har vært regelmessig tilstedeværelse av ulv. Dette innebærer at ulempene og belastningene som er drøftet tidligere i vedtaket, har gjort seg gjeldende i disse områdene over tid. Departementet legger til grunn at dette kan ha bygget opp under konflikter knyttet til blant annet beitenæring og jaktutøvelse i de aktuelle områdene.

Departementet anser at en stor del av konfliktene som har oppstått rundt ulvebestanden i Norge er forbundet med at bestanden i en periode har ligget over bestandsmålet, og at det er en forventning om at bestanden skal kunne forvaltes så nært bestandsmålet som mulig, så fremt lovens vilkår for uttak er oppfylt. Som nevnt lå bestanden i registreringssesongen 2021/2022 2 ynglinger over det øvre intervallet i bestandsmålet, og bestanden har ligget over bestandsmålet i noen år. Departementet mener at hensynet til bestandsmålet vil bli ivaretatt ved lisensfelling av de norske delene av tre grenserevir vinteren 2023, jf. nml. § 18 andre ledd andre setning.

Departementets vurdering er at befolkningens tillit til forvaltningen av ulv er avhengig av at forvaltningen er i tråd med føringene som følger av Stortingets vedtatte bestandsmål. Felling av ulvene i de norske delene av Ulvåa-, Juvberget- og Kockohonkareviret, vil etter departementets vurdering ligge innenfor det rettslige handlingsrommet som nml. § 18 og Bernkonvensjonen oppstiller, og bidra til å øke tilliten til at ulvebestanden forvaltes i tråd med bestandsmålet. Departementet mener dette vil bidra til å dempe konfliktene knyttet til ulv. Departementet anser konfliktnivået som betydelig, og vurderer at det foreligger tungtveiende offentlige interesser knyttet til å redusere konfliktnivået tilknyttet ulv i ulvesonen. Departementet anser at lisensfelling vil virke konfliktdempende, selv om det er sannsynlig med forekomst av både streifulv og relativt rask reetablering av ulv i de aktuelle reviområdene.»

I et konkluderende punkt sist i departementets vedtak fremgår blant annet følgende:

«I vurderingen av § 18 første ledd bokstav c har departementet blant annet lagt vekt på forholdet til bestandsmålet, distriktpolitiske hensyn, hensynet til å dempe konflikt knyttet til forvaltning av ulv og å øke tilliten til forvaltningen av ulv. Departementet anser at konfliktnivået knyttet til ulvebestanden i en periode har vært betydelig, og at en stor del av konflikten bygger på at den norske delbestanden i en periode har ligget over bestandsmålet. Departementet finner at det foreligger tungtveiende offentlige interesser knyttet til å redusere konfliktnivået. Departementet mener at lisensfelling av ulvene i de norske delene av grenserevirene Ulvåa, Juvberget og Kockohonka, vil bidra til konfliktdemping og til å øke tilliten til rovviltforvaltningen.»

Retten er enig med saksøkerne i at fellingsvedtaket med disse begrunnelsene ikke fremstår som å bygge på riktig rettsanvendelse innenfor rammen av naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav c, ut fra den rettsforståelse som lagmannsrettens dom 06.07.2022 har lagt til grunn. Begrunnelsene synes ikke å bygge på forhold som gjelder konkrete merbelastninger som går ut over at det i de aktuelle områdene er opprettet en ulvesone som sådan. Retten kan ikke se at departementet har påvist og konkretisert belastninger ut over dette, noe som kreves etter den rettsforståelse lagmannsretten har lagt til grunn.

Det nevnes at lagmannsrettens dom ennå ikke er rettskraftig, idet saken etter det opplyste skal ankebehandles av Høyesterett april 2023. En sikrere rettsavklaring kan ventes gjennom ankesaken.

Tingretten forstår imidlertid loven på samme måte som lagmannsretten i nevnte dom, og vurderer at departementets vedtak ut fra den gjennomgåtte delen av dets avgjørende begrunnelse er basert på feil rettsanvendelse relatert til naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav c og dermed er ugyldig. Retten kan ikke se at hensynet til et bestandsmål, som departementets vedtak også har trukket inn, leder til at vedtaket er lovlig begrunnet. Retten kan ikke se at naturmangfoldloven § 18 andre ledd får en slik konsekvens. Saksøkernes hovedkrav er dermed sannsynliggjort.

På grunnlag av begjæringen vurderer retten videre at det foreligger en sannsynliggjort sikringsgrunn, idet det er sannsynliggjort at det er nødvendig å få en midlertidig ordning i et omtvistet rettsforhold for å avverge en vesentlig skade eller ulempe, slik at det foreligger sikringsgrunn etter tvisteloven § 34-1 bokstav b. Retten legger til grunn for sin vurdering at ulovlig avliving av hele revir av en i utgangspunktet totalfredet og også truet dyreart utgjør en vesentlig skade eller ulempe for naturmangfoldet.

Retten kan ikke se at den skade eller ulempe som saksøkte blir påført ved en slik forføyning står i åpenbart misforhold til den interesse saksøkerne har i at forføyningen blir besluttet, jf. tvisteloven § 34-1 andre ledd. Departementets vedtak bygger ikke på at de aktuelle revirene har voldt skader eller ulemper, ut over hva det å opprettholde et

naturmangfold ved å verne ulv i seg selv må medføre, samtidig som det er tale om en i utgangspunktet fredet og truet dyreart.

Begjæringen om midlertidig forføyning blir etter dette å ta til følge.

Retten oppstiller ikke vilkår for forføyningen.

Departementets vedtak har virkning fra 01.01.2023, da jakten etter vedtaket kan begynne. Det er fare ved opphold, da erfaring viser at jakten raskt kan bli effektiv. Da retten har funnet at det er fare ved opphold, treffer retten avgjørelse i saken uten at partene har vært innkalt til muntlig forhandling, jf. tvisteloven § 32-7 andre ledd. Av samme grunn har saksøkte heller ikke fått anledning til å uttale seg før beslutning ble fattet, men kan begjære etterfølgende muntlig forhandling etter tvisteloven § 32-8.

Etter resultatet tilkjennes saksøkeren erstatning for sine nødvendige og rimelige sakskostnader, jf. tvisteloven § 32-2, jf. § 32-10, jf. § 20-2 første ledd og § 20-5. Det er krevet kr 221 250,- inkl. mva. for 40 timers advokatbistand og i tillegg kr 3 057,- for rettsgebyret. Retten finner at dette etter sakens art og omfang utgjør nødvendige og rimelige sakskostnader og tilkjenner erstatning for dette.

SLUTNING

1. Staten ved Klima- og miljødepartementet skal ikke iverksette vedtak 20. desember 2022 om felling av ulver på norsk side i revirene Juvberget, Kockohonka og Ulvåa inntil rettskraftig avgjørelse om vedtakets gyldighet foreligger.
2. Klima- og miljødepartementet skal betale kr 224 307,- i sakskostnader til Foreningen Våre Rovdyr, Stiftelsen Wwf Verdens Naturfond, Noah For Dyrs Rettigheter innen to uker etter forkynningen av denne kjennelsen.

Atle Torvund

Partene og enhver annen som rammes kan ved henvendelse til Oslo tingrett, C. J. Hambros plass 4, Oslo, begjære muntlig forhandling om den midlertidige forføyningen.